

Brüsszel, 2019.10.14.
COM(2019) 468 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE A TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK

**a vállalkozások és a kis- és középvállalkozások versenyképességét segítő program
időközi értékeléséről**

{SWD(2019) 374 final}

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE A TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK

a vállalkozások és a kis- és középvállalkozások versenyképességét segítő program időközi értékeléséről

I. BEVEZETÉS

A vállalkozások és a kis- és középvállalkozások (kkv-k) versenyképességét segítő (COSME) program a vállalkozások versenyképességének és fenntarthatóságának a megerősítését, a vállalkozási kultúra támogatását, valamint a kkv-k létrehozásának és növekedésének elősegítését célzó uniós program. A program hozzájárul az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedésre irányuló, az Európa 2020 stratégiában megfogalmazott általános célkitűzések eléréséhez, miközben törekszik a más uniós programokkal – például a Horizont 2020-al, valamint az európai strukturális és beruházási alapokkal – való szinergiák optimalizálására.

A COSME rendelet¹ előírásai értelmében a Bizottság elkészítette a programról szóló időközi értékelő jelentését azzal a céllal, hogy értékelje a program relevanciáját és hozzáadott értékét, valamint végrehajtásának eredményességét és hatékonyságát, továbbá az egyéb uniós programokkal való koherenciáját.

Ez a jelentés összefoglalja az értékelés fő megállapításait, következtetéseket fogalmaz meg és ismerteti az eddigi tanulságokat. A jelentést egy részletesebb bizottsági munkadokumentum egészíti ki.

II. HÁTTER

A COSME a 2007 és 2013 között végrehajtott, 3,6 milliárd EUR² költségvetésű Versenyképességi és innovációs keretprogramot (CIP)³ követő program. A CIP célkitűzése a termelékenység javításának, az innovációs képesség fejlesztésének és a fenntartható növekedés megerősítésének támogatása volt. Három „pillére” a következő volt: vállalkozási és innovációs keretprogram(EIP), az információs és kommunikációs technológiákkal kapcsolatos szakpolitika támogatására irányuló program (ICT-PSP) és az Intelligens Energia – Európa program(IEE).

A 2014–2020-as programozási időszakban az ICTT-PSP és az IEE keretébe tartozó tevékenységek átcsoportosításra kerültek a Horizont 2020 programba, míg az EIP program részét képező tevékenységek jelentős része a COSME programba került.

Az EIP a CIP költségvetésének mintegy 60 %-át tette ki. Az Európai Innovációs Partnerség (EIP) támogatta a kkv-k forráshoz jutását, az Európai Vállalkozási Hálózatot, az „Erasmus fiatal vállalkozóknak” programot, a szellemi tulajdonjogokkal kapcsolatos kkv-információs szolgáltatásokat, valamint azokat a tevékenységeket, amelyek célja a vállalkozási kultúra előmozdítása és az Unióban működő kkv-k számára jobb keretfeltételek biztosítása volt. A COSME program innovációs célokat nem fogalmazott meg, ugyanakkor különös figyelmet kapott benne az idegenforgalom.⁴

¹ 1287/2013/EU rendelet.

² COM(2005) 121.

³ Az Európai Parlament és a Tanács [1639/2006/EK](#) határozata (2006. október 24.) a versenyképességi és innovációs keretprogram (2007–2013) létrehozásáról.

⁴ A CIP és a COSME részletesebb összehasonlításához: Fanny Lajarthe (2012). A CIP és a COSME eltérő és hasonló elemei: Tájékoztató feljegyzés. IP/A/ITRE/2012-14

A COSME rendeletre irányuló rendeletalkotási javaslat⁵ kapcsolódó hatásvizsgálat⁶ a következő piaci hiányosságokat azonosította: a kkv-k forráshoz jutásának problémái; a vállalkozásalapítás alacsony szintje és gyenge teljesítménye; gyenge vállalkozószellem; a vállalkozásindítást és -növekedést nem ösztönző üzleti környezet; az iparági szakosodást és az ágazati versenyképességet akadályozó tényezők; a kkv-k nemzetközi tevékenységekben való korlátozott részvétele Európában és Európán kívül.

A COSME általános és konkrét célkitűzései e problémák kezelésére irányultak. Az említett célkitűzések elérésének elsődleges eszköze az összes EIP-tevékenység (2,2 milliárd EUR) továbbvitele a COSME keretében, az innováció (mintegy 600 millió EUR) kivételével. A COSME pénzügyi keretösszege a 2014–2020-as időszakra 2,3 milliárd EUR.

A COSME programot elsősorban a Kkv-ügyi Végrehajtó Ügynökség (EASME) valósítja meg az Európai Bizottság megbízásából, azoknak a pénzügyi eszközöknek a kivételével, amelyek végrehajtását az Európai Befektetési Alap (EIF) végzi az Európai Bizottság megbízásából. A program az EU-n kívüli európai országok (harmadik országok) számára is nyitott⁷.

III. VÉGREHAJTÁS – A JELENLEGI HELYZET

A féldős értékelés tanúsága szerint a COSME költségvetésének végrehajtási aránya jó. A 2014-ben rendelkezésre álló működési költségvetés⁸ (247 millió EUR) 99,87 %-ban végrehajtásra került; 2015-ben a rendelkezésre álló működési költségvetés (329 millió EUR) végrehajtási aránya 99,38 % volt; 2016-ban a rendelkezésre álló működési költségvetés (336 millió EUR) végrehajtási aránya 96,69 % volt. A pénzügyi eszközökhöz és az Európai Vállalkozási Hálózathoz kapcsolódó végrehajtó szervezetek létrejöttek és ellátták feladatukat. További 550 millió EUR összegű pénzügyi eszköz biztosítására került sor az Európai Stratégiai Beruházási Alapon keresztül.

Forráshoz jutás – 1. konkrét célkitűzés

A program erőforrásainak legalább 60 %-a (vagyis 1400 millió EUR) a COSME pénzügyi eszközeire, a Hitelgarancia eszközre és a Növekedést szolgáló tőkefinanszírozási eszközre jut. Ezek az eszközök a versenyképességi és innovációs keretprogram (CIP) pénzügyi eszközeinek (2007–2013) sikerén alapulnak, amely Európában több mint 21 milliárd EUR hitel és 3 milliárd EUR összegű kockázati tőke mobilizáláshoz járult hozzá 380 000-nél is több kkv számára.

A pénzügyi eszközök vonatkozásában 2014-ben közzétett szándéknyilatkozati felhívások jelentős mértékben felkeltették a pénzügyi közvetítők érdeklődését – különösen a hitelgarancia eszköz tekintetében – a COSME programban részt vevő uniós és Unión kívüli országokban egyaránt. A hitelgarancia eszköz iránti erőteljes piaci kereslet 2015-ben is folytatódott, aminek következtében a 2014–2015-re rendelkezésre álló teljes költségvetés 2015 közepére felhasználásra került. Az Európai Stratégiai Beruházási Alap által nyújtott garanciának köszönhetően⁹ az EIF 2015 második félévében is alá tudta írni a COSME hitelgarancia eszköze vonatkozó garanciamegállapodásokat. 2016 végén 21

⁵ COM(2011) 834.

⁶ SEC(2011) 1452 végleges.

⁷ <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/34263>.

⁸ 02.02.01 és 02.02.02 költségvetési tétel valamennyi finanszírozási forrás tekintetében, ideértve harmadik országok hozzájárulását, valamint a CIP pénzügyi eszközökből visszatérített összegeket is, a COSME igazgatási célú költségvetési tételei nélkül.

⁹ Az úgynevezett COSE hitelgaranciaeszköz-bővítés.

részt vevő ország csaknem 143 000 kkv-jának részesült finanszírozásban mintegy 5,5 milliárd EUR¹⁰ értékben a kibővített hitelgarancia eszközéből. A COSME hitelgarancia eszköz kibővítése az Európai Stratégiai Beruházási Alap által nyújtott garanciának köszönhetően 2016-ban és 2017-ben is folytatódott, ami azzal a pozitív hatással járt, hogy a kockázatosabb kkv-k sokkal hamarabb juthattak forráshoz, mint ahogyan azt kizárólag a COSME költségvetése lehetővé tette volna, így felgyorsult a reálgazdaság finanszírozása.

Tekintettel a tőkefinanszírozási eszközök sajátosságaira, vagyis a kellő gondossággal és a tőkebevonással összefüggő összetettebb követelményrendszerre, a finanszírozási megállapodások aláírása hosszabb időt vett igénybe. A növekedést szolgáló tőkefinanszírozási eszközből megvalósuló első öt tranzakcióját, amelyből 3 tranzakció – a Horizont 2020 korai fázisban lévő alapokba történő befektetést szolgáló InnovFin tőkefinanszírozási eszközével együtt – különböző fázisban lévő vállalkozásokba történő befektetésre irányult, 2015 végén írták alá. E megállapodások alapján első alkalommal 2016-ban került sor kkv-kba történő befektetésekre.

Piacra jutás – 2. konkrét célkitűzés

A COSME segíti az európai vállalkozásokat – és különösen a kkv-kat – abban, hogy a belső piacon üzleti tevékenységet végezzenek és Európán kívülre exportáljanak. A COSME piacra jutásra szánt költségvetésének több mint kétharmadát az Európai Vállalkozási Hálózat számára különítették el, amely segíti a kis- és középvállalkozásokat az üzletszerzésben, valamint technológiai és kutatási partnerek felkutatásában, az EU-ra és harmadik országokra is kiterjedően. Ösztönzi továbbá a kkv-k uniós finanszírozási programokban – például a Horizont 2020, illetve az európai beruházási és strukturális alapok – való részvételét.

Az Európai Vállalkozási Hálózat a működését a tervezett időben, 2015. január 1-jén kezdte meg (a tevékenységek 2014-ben még a versenyképességi és innovációs keretprogram részét alkották). Két pályázati felhívás eredményeként 92 konzorcium kiválasztására került sor. Ebben a szakaszban a hálózathoz az EU-ban 525, a COSME programban részt vevő nyolc országban¹¹ pedig 80 szervezet tartozott; e szervezetek egy hét éves időszakra vonatkozóan partnerségi keretmegállapodásokat, a 2015–2016-os, illetve a 2017–2018-as műveleti időszakra vonatkozóan pedig konkrét támogatási megállapodásokat írtak alá.

Az Európai Vállalkozási Hálózat (körülbelül 3000 tag) éves szinten több mint 200 000 kkv számára szervezett helyi eseményeket, 70 000 kkv-nak nyújtott tanácsadási szolgáltatásokat kifejezetten a forráshoz jutás, a szellemi tulajdonjogok, a technológia, az erőforrás-hatékonyság stb. terén. Évente mintegy 25 000 kkv vesz részt kapcsolatteremtő rendezvényeken, amelyek eredményeként a kkv-k körülbelül 2500 nemzetközi partnerségi megállapodást írnak alá.

A 2. konkrét célkitűzés keretében a COSME végrehajtása során számos egyéb kisebb projekt finanszírozására is sor kerül; a legfontosabbak a következők:

- az Ön Európája vállalkozási portál, amely évente körülbelül 0,5 millió EUR finanszírozásban részesül;
- a szellemi tulajdon-jogokkal kapcsolatos információs szolgálat Kínában, Latin-Amerikában és Kelet-Ázsiában, amely 7,2 millió EUR támogatásban részesül;

¹⁰ Lásd a 2016. március 31-i COSME LGF Implementation Status jelentést, amely az alábbi hivatkozáson elérhető: http://www.eif.org/what_we_do/guarantees/single_eu_debt_instrument/cosme-loan-facility-growth/index.htm

¹¹ Izland, Montenegró, Észak-Macedónia, Törökország, Albánia, Szerbia, Moldova, Örményország.

- az EU– Japán Ipari Együttműködési Központ, amely évente 2,7 millió EUR támogatást kap;
- az egyablakos ügyintézés fejlesztése a tagállamokban, amely 1 millió EUR támogatásban részesül;
- a kkv-k közbeszerzéshez való hozzáféréseinek javítása, amelynek támogatási összege 1 millió EUR.

A vállalkozások működési keretfeltételeinek javítása – 3. konkrét célkitűzés

A COSME olyan, a kkv-k üzleti környezetének javítását célzó tevékenységeket finanszíroz, mint például klaszterek és digitális technológiák, a felesleges bürokrácia csökkentése, a „gondolkozz előbb kicsiben” elv alkalmazásának ösztönzése, valamint versenyképesség javítása azokban a stratégiai ágazatokban, amelyek az európai gazdaság számára stratégiai fontosságúak, ideértve az idegenforgalmat is.

E célkitűzés megvalósítását számos kisebb művelet, pályázati, ajánlati felhívások szolgálják, például:

- a vállalkozást és az innovációt szolgáló e-készségek, amely évente körülbelül 3 millió EUR finanszírozásban részesül;
- a kkv-knak szóló, a klaszterek nemzetközivé válását segítő program, amelynek finanszírozási összege évente 3,5–5 millió EUR;
- A klaszterkiválósági program, amely évente 1,5 millió EUR támogatásban részesül;
- az ipari tevékenységek korszerűsítése (kulcsfontosságú alaptermotechnológiák, korszerű gyártási folyamatok stb.), amely évente átlagosan 5 millió EUR finanszírozásban részesül;
- az ipari ágazatokban (építőipar, vegyipar, repüléstechnika, védelem, élelmiszer-ellátási lánc, erőforrás-hatékonyság, formatervezés, biotermékek, ...) működő kkv-kat támogató tevékenységek; évente 5–8 millió EUR;
- a kkv-kkal kapcsolatos szakpolitika monitoringja és utánkövetése, amelynek támogatása évente átlagosan 5 millió EUR-t tesz ki:
 - a kkv-k teljesítményértékelése;
 - kkv-közyűlés;
 - a kkv-megbízotti hálózat;
 - az olyan tájékoztató eszközök, mint az Euronews Business Planet programja vagy a kkv-portál;
- a szabályozási terhek csökkentését célzó EU REFIT platform, amely évente átlagosan 0,5 millió EUR finanszírozásban részesül;
- az idegenforgalmi ágazat támogatása, amelynek finanszírozási összege évente 5–9 millió EUR;
- a szociális gazdaság és a szociális vállalkozások támogatása, amelynek finanszírozási összege évente 0,5–2 millió EUR.

E célkitűzés megvalósítására 2014 és 2016 között 109,3 millió EUR, a pénzügyi keretösszeg 12 %-a jutott. A célkitűzés keretében az első pályázati felhívásokat 2014 végén tették közzé, és – figyelembe véve a végrehajtás idejét – a legtöbb tevékenység eredménye csak a jelen értékelés által lefedett időszakot követően kezdett látszani.

Az adminisztratív terhekkel foglalkozó magas szintű szakértői munkacsoport elősegítette a bevált gyakorlatok cseréjét, a folyamat utánkövetését, előkészítette az EU REFIT platform létrehozását. A kkv-k teljesítményértékelésének köszönhetően át lehetett tekinteni az európai kkv-kat, és részletes információk álltak rendelkezésre a kisvállalkozói intézkedéscsomag végrehajtásáról. Az egyes tagállamokra vonatkozó információk beépültek az európai szemeszter országspecifikus ajánlásaiba. A kkv-megbízotti hálózat, éves kkv-közyűlés, valamint az európai kis- és középvállalkozások hete lehetőséget adott a tudatosításra és a bevált gyakorlatok cseréjre az európai kisvállalkozói intézkedéscsomag valamennyi területén. Végül, de nem utolsósorban 2015. június 12-én az Euronews TV műsorán elindult a Business Planet 4. évada.

A foglalkoztatást elősegítő digitális jártassági kampány 30 országra terjedt ki, 384 szervezet és több mint 300 000 résztvevő közreműködésével zajlott, és mintegy 115 millió személyt ért el.

A „Tervezésen alapuló fogyasztási cikkek” pályázati felhívás (amelyre 4 millió EUR összegű költségvetés állt rendelkezésre) eredményeként 10 olyan kkv-projekt kapott támogatást, amelyek célja a textil- és ruházati értékláncbeli tervezési folyamatok és kommunikáció fejlesztését szolgáló innovatív, digitális megoldások kifejlesztése, valamint digitális gyártástechnológiával készülő innovatív termékek, és a környezetvédelmi, illetve társadalmi problémák kezelését elősegítő új üzleti modellek létrehozása volt.

Az idegenforgalmi kezdeményezések hozzájárultak az európai idegenforgalmi ágazat versenyképességnek javításához. Az idegenforgalmi célú utazásoknak a fiatal és idősebb korosztályban történő előmozdítását szolgáló kezdeményezések elősegítették az idegenforgalmi szezon meghosszabbodását. Az idegenforgalom hozzáférhetőségének javítására irányuló intézkedések hatására fejlődtek a speciális bánásmódot igénylő turisták igényeihez igazodó létesítmények és szolgáltatások. Javult a Kiemelt európai úti célok láthatósága, ennek következtében növekszik a potenciális turistalétszám, ami több jövedelmet biztosít az egyes helyszínek és az idegenforgalmi szolgáltatók számára. A figyelem felkeltését célzó tevékenységek és rendezvények javították az idegenforgalmi kezdeményezések láthatóságát vonzerejét.

2014–2016 között a klaszterek nemzetközi szintűvé válására vonatkozó pályázatok keretében 25 európai stratégiai klaszterpartnerségi együttműködésre (ESCP) került sor, amely 23 európai országra kiterjedően 145 klaszterszervezetet és több mint 17 000 európai kkv-t jelent. A kiválasztott 25 ESCP közül 15 részesült támogatásban. A többi 10 partnerségi együttműködésnek odaítélték az ESCP címet, és arra ösztönözték őket, hogy önkéntes alapon, COSME-finanszírozás nélkül folytassák a partnerségi együttműködést. A támogatásban részesülő 15 partnerségi együttműködés több mint 10 300 európai kkv-ra kiterjedő, körülbelül 95 klasztert foglal magában.

A vállalkozói készség előmozdítása és a vállalkozói kultúra népszerűsítése – 4. Konkrét célkitűzés

A COSME a vállalkozási ismeretek oktatásban a legjobb uniós gyakorlatok kialakítása érdekében támogatja az európai nevelők és oktatók közötti tapasztalatcserét. A program a fiatalokra, a nőkre, illetve az idősebb vállalkozókra összpontosít, hogy kihasználhatók legyenek a mentorálásban vagy más személyre szabott módszerekben rejlő lehetőségek.

A program fő eszköze az Erasmus fiatal vállalkozóknak mentorálási program, amely segítséget nyújt az új vállalkozóknak a vállalkozási készségek és ismeretek megszerzésében és fejlesztésében, valamint a tapasztalt vállalkozóktól való tanulás útján az üzleti tevékenység továbbfejlesztésében. A program 2009-ben kísérleti jelleggel indult, ma pedig már a COSME program egyik fő intézkedése.

Megvalósítása évente megjelenő pályázati felhívás útján történik, és a pályázat eredményeként a Kkv-ügyi Végrehajtó Ügynökség 24 hónapra szóló támogatási megállapodásokat ír alá. Általánosságban elmondható, hogy mindig van számos jó projekt, amely az anyagi források hiánya miatt nem részesülhet támogatásban. A 2014. évi pályázatra vonatkozóan¹²: 111 ajánlatot nyújtottak be, 15 projekt került kiválasztásra, amely a COSME programban részt vevő 28 országban 111 szervezetet érintett; Költségvetési korlátok miatt 40 projekt mintegy 14 millió EUR értékben nem kaphatott támogatást. A tevékenységek végrehajtását 2015. február 1-jén kezdte meg 32 országban (26 tagállam és a COSME programban részt vevő 6 másik ország) egy 175 közvetítő szervezetből álló

¹² <https://ec.europa.eu/easme/sites/easme-site/files/documents/erasmus-for-young-entrepreneurs-call-for-proposals-2014.pdf>

hálózat. 2016 végére 11 000 vállalkozói profilt fogadtak el, és 4200 megfelelést találtak, ami több mint 8400 vállalkozót jelentett.

E konkrét célkitűzés keretében a COSME program számos egyéb kisebb projektet is finanszíroz; a legfontosabbak a következők:

- vállalkozási ismeretek oktatása, éves átlagos finanszírozás 0,4 millió EUR-tól 1 millió EUR összegig;
- vállalkozás a nők körében, éves átlagos finanszírozás 0,5 millió EUR-tól 1 millió EUR összegig;
- vállalkozás az idősebbek körében, éves átlagos finanszírozás 0,5 millió EUR-tól 1 millió EUR összegig;
- digitális vállalkozás, 2015-ben 2,5 millió EUR finanszírozás;
- a migránsok vállalkozásainak támogatása, évente 1,5 millió EUR finanszírozás.

IV. MÓDSZERTAN

A félidős értékelés a 2014–2016 közötti időszakra terjed ki, és nagyrészt a 2016 decembere és 2017 decembere között külső szakértői munka keretében készített tanulmányon¹³ alapul. A szakértő a tanulmányt a Bizottság standard értékelési módszertanának alkalmazásával, a jobb szabályozásról szóló irányelvekben¹⁴ foglalt ajánlások szerint készítette el. A tanulmány célja a 2014–2016 között finanszírozott programtevékenységek értékelése volt az alábbi öt kritérium alapján: relevancia, eredményesség, koherencia, hatékonyság és uniós hozzáadott érték.

A félidős értékelés a tanulmányra vonatkozó előírásokban meghatározott 6 fő kérdést és 15 alkérdést tárgyalta, továbbá mennyiségi és minőségi módszereket is alkalmazott.

A félidős értékelést másodelemzéssel, a másodlagos adatok statisztikai elemzésével, workshop útján, 120 magas szintű interjúval, több mint 4000 kkv-val folytatott célzott konzultációval, továbbá egy 195 választ és 14 állásfoglalást eredményező nyilvános konzultációval végezte el.

Tekintettel arra, hogy félidős értékelésről van szó, az elvárt hosszú távú hatások leg többjé még nem mérhető. Ezért az értékelés elsődlegesen arra összpontosított, hogy a program milyen mértékben határozza meg a célzott középtávú teljesítmények és eredmények elérését szolgáló elemeket. Ennek értelmében hangsúlyosan kell foglalkozni azzal, hogy a programot adekvát módon és megfelelő minőségben alakították-e ki, vagyis megfelelő volt-e a célkitűzések megfogalmazása, az erőforrások felhasználása és a tevékenységek végrehajtása, más szóval érvényesült-e a relevancia és a koherencia kritériuma.

A módszertan részletesebb kifejtése a csatolt bizottsági munkadokumentumban található.

V. AZ ÉRTÉKELÉS MEGÁLLAPÍTÁSAI

Ez a szakasz a fentiekben meghatározott öt kritérium szerinti értékelés fő megállapításait ismerteti.

A. Relevancia

A COSME több tevékenység végrehajtásával segíti elő a Juncker Bizottság által fő prioritásként kezelt növekedés-ösztönzést és munkahelyteremtést, többek között a forráshoz jutás javításával, kapcsolatépítési lehetőségek megteremtésével, az információcsere és a bevált gyakorlatok cseréjének ösztönzésével, valamint az uniós kkv-k új piacokhoz való hozzáféréseinek előmozdításával. A COSME program egyik fő erőssége, hogy valamennyi uniós kkv-t megszólítja.

¹³ <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/28084>

¹⁴ https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/planning-and-proposing-law/better-regulation-why-and-how/better-regulation-guidelines-and-toolbox_en

A program a Bizottság szakpolitikai prioritásait hajtja végre, többek között a kisvállalkozói intézkedéscsomagot (SBA), az egységes piaci stratégiát (2015), valamint az induló és növekvő innovatív vállalkozásokat érintő kezdeményezést (2016). Jelentős mértékben igazodik továbbá az európai kkv-k változó igényeihez is.

A felmérések eredménye szerint mind a közvetítő, mind a kedvezményezett kkv-k úgy ítélik meg, hogy a COSME keretében végzett tevékenységek – a meghatározott feltételek és a tevékenységek tartalma tekintetében egyaránt – relevánsak és az igényeikhez igazodnak. A program az uniós polgárok számára nagy mértékben releváns, ami annak köszönhető, hogy középpontjában a gazdasági növekedés fokozása és a munkahelyteremtés áll.

A program relevanciája a gazdaságon kívüli területeken – például a társadalmi kihívások és az EU2020 stratégiában meghatározott néhány célkitűzés, például az inkluzív és fenntartható növekedés terén – korlátozottabb. E célkitűzések tekintetében a COSME program főleg közvetett hatással bír.

A COSME program rugalmassága alapvető tényező. Új tevékenységek elindításával és prioritás jelentő finanszírozásának irányításával lehetővé teszi új szakpolitikai prioritások megvalósítását. E tekintetben a végrehajtás első három évében a költségvetés elosztásának vonatkozásában több módosító javaslat született, amelyek végrehajtásra is kerültek.

A relevancia vonatkozásában (de a következő szakaszban tárgyalt eredményesség tekintetében is) a program fő gyengesége a felépítésében rejlik. A két fő tevékenységet képező elem – a pénzügyi eszközök és az Európai Vállalkozási Hálózat – a COSME rendelet előírásai szerint a teljes költségvetés több mint 80 %-át teszi ki. Ennek következtében más, kisebb volumenű tevékenységekre csak nagyon korlátozott költségvetési összeg jut. Ez pedig esetenként csökkenti az említett műveletek potenciális hatását.

B. Eredményesség

A COSME program teljesítménye 2014–2016 között általában sikeresen megfelelt az elvárásoknak, például a hitelfinanszírozásban részesülő kkv-k vagy a megszervezett rendezvények száma tekintetében. A rendelkezésre álló bizonyítékok azt sugallják, hogy a COSME program pozitív hatással lesz a program kedvezményezettjeinek növekedésére és a foglalkoztatottságra.

A COSME program erőssége elsősorban abban rejlik, hogy a végrehajtás közvetítők bevonásával valósul meg. A COSME kihasználja, hogy az említett közvetítők közel állnak a kkv-khoz, továbbá elősegíti a COSME keretében biztosított és az említett közvetítők által nemzeti és regionális összefüggésben nyújtott szolgáltatások integrációját. Ez a megközelítés lehetővé teszi, hogy a COSME program a lehető legnagyobb mértékben el tudja érni a kívánt hatást.

Forráshoz jutás

A hitelgarancia eszköz és a növekedést szolgáló tőkefinanszírozási eszköz rendkívül hatékony pénzügyi eszközök a kedvezményezett kkv-k számára. Különösen a hitelgarancia eszköz révén sikerült a legtöbb tagállamban jelentős számú kkv-t megszólítani, lényegesen kedvezőbb finanszírozási feltételeket ajánlani, nagy mértékben növelni a kkv-k finanszírozásának arányát és nagyobb mértékű hitelfinanszírozást biztosítani. Mindazonáltal azt a negatív hatást is látni kell, amelyet az a szabály váltott ki, hogy 150 000 EUR küszöbérték felett a pénzügyi közvetítőknek ellenőrizniük kell, hogy a kkv nem teljesíti-e azon innovációs kritériumok valamelyikét, amelyet a Horizont 2020 program a kkv-k hitelfinanszírozási eszközei tekintetében meghatároz. Ez az előírás arra ösztönzi a pénzügyi közvetítőket, hogy finanszírozási ajánlatukat erre a küszöbértékre korlátozzák, miközben ez a küszöbérték nem éri el azt a finanszírozási összeget, amire számos kkv-nak szüksége lenne.

A növekedést szolgáló tőkefinanszírozási eszköz tekintetében korlátozottabb előrehaladás tapasztalható, mivel a tőkebefektetések jellegéből adódóan a finanszírozáshoz hosszabb idő szükséges, továbbá az Európai Stratégiai Beruházási Alap (ESBA) 2016-ban a tőkeinstrumentumot részesítette előnyben.

A hitelgarancia eszköz keretében a 2016. december 31-i állapot szerint 25 országban több mint 60 pénzügyi közvetítő több mint 140 000 kkv-t támogatott, amelyek 50 %-a öt évnél rövidebb ideje működő induló vállalkozás volt, a támogatott vállalkozások 90 %-a pedig mikrovállalkozás volt.

A hitelgarancia eszköz lehetővé tette a jelentősebb kockázatot képviselő kkv-k nagyobb számban és nagyobb volumenben történő finanszírozását (a 2014–2016 közötti időszakban aláírt 611,17 millió EUR összegű garanciamegállapodások 5,5 milliárd EUR finanszírozási volument tettek lehetővé). A felmérésbe bevont pénzügyi közvetítők legtöbbször úgy ítélte meg, hogy a hitelgarancia eszköznek köszönhetően nagyobb mértékben voltak képesek hitelkockázati fedezetet biztosítani, illetve hitelnyújtási tevékenységre. A felmérés azt is feltárta, hogy a COSME garancia általában jelentős mértékű járulékos beruházásokat generált, amelyek becsült összértéke 1,25 milliárd EUR volt. A felmérésbe bevont kkv-k véleménye szerint a növekedési kilátásaikat a növekedést szolgáló tőkefinanszírozási eszköz és a hitelgarancia eszköz egyaránt pozitívan befolyásolta.

Hozzájárulás a piacokhoz

Az Európai Vállalkozási Hálózat Európa-szerte jelentős számú kkv-t tudott elérni, közöttük 150 000 olyat, amelyek a Hálózat együttműködési és tanácsadási szolgáltatásaiban vettek részt. Az Európai Vállalkozási Hálózatnak köszönhetően több mint 8000 kkv létesített együttműködési megállapodást „határokon átnyúló” alapon más kkv-kkal, illetve hajtotta végre azokat az ajánlásokat, amelyeket az Európai Vállalkozási Hálózat az új tanácsadási szolgáltatásai keretében tett. Az Európai Vállalkozási Hálózat szolgáltatásai elsősorban az áruk és szolgáltatások minőségének javításában támogatták a kkv-kat, amelynek eredményeként el tudták érni a (várt) forgalomművekedést, és legfőképpen új földrajzi piacokat tudtak szerezni mind Európában, mind Európán kívül. A Hálózat szolgáltatásai a kkv-k széles körben igénybe veszik és nagyra értékelik. A Hálózat jelentős teljesítményt mutatott fel, különösen az üzleti együttműködési szolgáltatások, a tanácsadás, továbbá a kkv-kat segítő olyan tevékenységek területén, amelyek hozzájárultak ahhoz, hogy a kkv-k le tudják küzdeni az innováció és az üzletirányítás kapcsán felmerülő akadályokat, és értékes üzleti kapcsolatokat tudjanak kiépíteni egymással. A Hálózat segítségével maguk a közvetítők is eredményesebbek lettek, például bővültek az ismereteik, javult a stratégiai felderítési képességük és jobban együtt tudtak működni a Hálózat más tagjaival a szolgáltatásminőség javítása terén.

A Hálózat szolgáltatásain túlmenően az Ön Európája vállalkozási portál az alapvető információforrás szerepét tölti be. A portál, amely tájékoztatást nyújt az európai országokban történő vállalkozásindítással és/vagy -működtetéssel kapcsolatos jogokról és kötelezettségekről, várakozáson felül vonzotta a látogatókat. A monitoring adatok azt mutatják, hogy a portált 2,9 millióan látogatták (összehasonlításként a COSME rendelet hosszú távú mérőföldkőként a Hálózat számára a digitális szolgáltatások vonatkozásában 2,3 millió felhasználót határozott meg). A felhasználók körében mért elégedettségi mutatók értéke szintén magas (93 %, míg a COSME 2016. évre szóló munkaprogramja 85 %-os célértéket határozott meg).

A klaszterek nemzetközi szintűvé válására irányuló kezdeményezés 25 európai stratégiai klaszterpartnerségi együttműködésre (ESCP) terjed ki, amely 23 európai országot magában foglalóan 145 klaszterszervezetet és több mint 17 000 európai kkv-t jelent. Költségvetési korlátok miatt a kiválasztott 25 ESCP közül csak 15 részesült támogatásban; a többi 10-nek az ESCP címet ítéltek oda, és arra ösztönözték őket, hogy önkéntes alapon, COSME-finanszírozás nélkül folytassák a partnerségi együttműködést. A támogatásban részesülő 15 partnerségi együttműködés több mint 10 300

európai kkv-ra kiterjedő, körülbelül 95 klasztert foglal magában. Létrejöttek a klaszterek közötti hivatalos európai partnerségek, továbbá megszülettek az első „globális” partnerségek is.

Kulcsfontosságú eredmény volt a nemzetközivé válási folyamat jobb megértése, a nemzetközivé válás támogatásában a klasztermenedzserek felkészültségének javítása, valamint új nemzetközi üzleti kapcsolatok kiépítése. A szélesebb körben elért középtávú eredmények közé sorolható az erősebb nemzetközi profil és a jobb láthatóság.

A versenyképességet segítő működési keretfeltételek javítása

Az ágazati versenyképességet támogató kezdeményezések főleg korlátozott költségvetésű, több ágazatot célzó egyszeri intézkedéseket foglalnak magukban. Az idegenforgalmi program kedvezményezettjei szerint a közvetlen eredmények közé tartozik a határokon átnyúló új stratégiai partnerségek létrehozása és a nemzetközi piacokon érvényesülő jobb láthatóság. Míg néhány kkv közvetlenül vett részt a programban, addig a szakmai szervezetek, valamint a helyi, regionális és nemzeti idegenforgalmi ügynökségek részvétele megalapozta a jelentős mértékű multiplikátor hatást. Folyamatban van új idegenforgalmi termékek és szolgáltatások kifejlesztése, és a résztvevők nagy várakozással tekintenek az új piaci lehetőségekre.

A kisvállalkozói intézkedéscsomagot végrehajtó intézkedések keretében a kkv-k teljesítményértékelésének közzétételével a nemzeti szakpolitikai döntéshozók magas színvonalú információkhoz jutottak, továbbá létrejött az információk és a bevált gyakorlati megoldások megosztására szolgáló, nagyra értékelt kkv-megbízotti hálózat. Általános az a vélemény, hogy ezek a fellépések elősegítik a COSME program országai által folytatott kkv-ügyi szakpolitikák konvergenciáját.

Vállalkozói készség

Az Erasmus fiatal vállalkozóknak program sikeresen elérte a kitűzött céljait. A program mintegy 3500 vállalkozóra terjedt ki. Becslések szerint a 2014–2016-os időszakban 250 új vállalat alapítását, a forgalom 5 millió EUR összegű növekedését és mintegy 1000 új munkahely létrejöttét eredményezte az, hogy a programban új vállalkozók is részt vettek. Ezzel egyidejűleg a fogadó vállalkozók részvétele 203 millió EUR forgalomnövekedéssel és 1100 új munkahely létrejöttével járt együtt. A program az üzleti kapcsolatok és a nemzetközivé válás tekintetében is fontos eredmények elérését alapozta meg mind az új, mind a fogadó vállalkozók számára. A 2014–2016-os időszakban összesen 2117 vállalkozó fogadására került sor. A becsült adatok szerint az Erasmus fiatal vállalkozóknak programjának köszönhetően körülbelül 1800 potenciális új vállalkozó fejlesztette vezetői és szakmai készségeit, míg néhányan más üzleti készségekben (marketing, adminisztráció, pénzügyek) erősödtek.

A résztvevők kijelentették, hogy az Erasmus fiatal vállalkozóknak programban való részvételük hatására jobban értik azokat a kihívásokat, amelyekkel a vállalkozóknak szembe kell nézniük. A program abban a tekintetben közvetlen hatással volt a fogadó vállalkozókra is, hogy a vállalkozásukon belül támogatta az innovációt, és az uniós átlagot jelentősen meghaladó ütemű növekedést eredményezett. A program – a jelentős hálózatépítési lehetőségek biztosításának köszönhetően – elérte az üzleti kapcsolatok megerősítésére irányuló céljait is, valamint megalapozta a további együttműködést és a nemzetközivé válás fokozódását.

C. Hatékonyság

A COSME program összességében megfelelő hatékonysággal működik, valamennyi fő programelem megvalósítása összhangban van az éves munkaprogramokban meghatározott konkrét célkitűzésekkel és menetrendekkel. A COSME program fő erősségét a munkaprogramok egyértelmű

leírása adja, amelynek következtében a támogatási felhívásokra beérkező, de nem támogatható ajánlatok aránya viszonylag kicsi. Nem azonosítottak jelentős adminisztratív korlátokat, és a bevezetett egyszerűsítések fogadtatása alapvetően pozitív volt, noha a Kkv-ügyi Végrehajtó Ügynökségnél az új informatikai rendszer működésének első évében felmerültek a kedvezményezettek számára nehézségeket okozó problémák.

A COSME program végrehajtása alapvetően a Kkv-ügyi Végrehajtó Ügynökség (a nem pénzügyi műveletek tekintetében) és az Európai Befektetési Alap (a pénzügyi eszközök vonatkozásában) feladata. A 2014–2016-os időszakban a Kkv-ügyi Végrehajtó Ügynökség 298 millió EUR, az Európai Befektetési Alap pedig 550 millió EUR összegű költségvetést hajtott végre, amelyek a COSME program kkv-k támogatására elkülönített pénzügyi eszközeit képezték.

Általánosságban mind a közvetítők, mind a végső kedvezményezettek méltányosnak és elfogadhatónak ítélik a COSME igénybevételéhez kapcsolódó költségeket és terheket. Még ha néhány esetben nagy mértékűnek tartották is az adminisztratív terheket, a visszajelzések általában azt igazolták, hogy az elért eredményhez képest a költség nem túl magas. A pénzügyi közvetítők jelezték, hogy jelentési kötelezettségek teljesítése nagy terhet rótt rájuk, és a kockázat csökkenti a hitelgarancia eszköz vonzerejét. A pénzügyi közvetítők azt is felvetették, hogy a növekedést szolgáló tőkefinanszírozási eszközökhöz kapcsolódó adminisztratív terhek lényegesen meghaladták a kockázattőke szektorban szokásos szintet. Mindazonáltal a hitelgarancia eszközzel támogatott kkv-k azt hangoztatták, hogy az uniós garanciával összefüggésben nem tapasztaltak költségnövekedést, nem növekedtek az adminisztratív terheik, illetve nem lett bonyolultabb az adminisztráció.

Valamennyi kkv és különösen a mikro- és kisvállalatok kedvezőbbnek ítélték az EU-COSME garanciával támogatott finanszírozásukhoz kapcsolódó hitelfelvételi feltételeket, mint azokat, amelyeket hasonló finanszírozás során más pénzügyi közvetítők támasztottak. A COSME program más tematikus területein érintett kedvezményezett kkv-k is úgy vélik, hogy az előnyök felülmúlják a költségeket.

Ami a COSME program Kkv-ügyi Végrehajtó Ügynökség általi kezelését illeti, a nyílt pályázati felhívások esetében a támogatások odaítélési ideje rövidebb volt, mint az ügynökség által meghatározott cél, míg a verseny szintje, az ajánlatok száma és a támogatható ajánlatok aránya a különféle fellépések körében jelentősen eltérő. Fontos megjegyezni, hogy a COSME program nagy számú olyan kisebb fellépést finanszíroz, amelyek aránylag nagy létszámú humán erőforrást igényelnek.

A hiányosságok tekintetében a félidős értékelés rámutat, hogy javítani kell a COSME adatok kezelését. A végrehajtási felelősség megosztása a részt vevők között számot tevő kihívást jelent a programirányítás és a koordináció hatékonysága tekintetében, és azzal a kockázattal jár, hogy gyengül a program felügyelete és értékelése. Nagyobb figyelmet kell fordítani a kedvezményezettek profiladatainak összegyűjtésére, hogy jobban figyelemmel lehessen kísérni a program eredményeit és a programcélkitűzések megvalósítása felé tett előrehaladást.

D. Koherencia

A COSME program belső koherenciája általában jó. Erőfeszítéseket tesznek szinergiák létrehozására, és nem voltak tapasztalhatók lényeges átfedések. Nagy figyelmet szentelnek a különféle műveletek egymást kiegészítő jellegére, különösen az Európai Vállalkozási Hálózat és a nemzetközivé válás területén. Az EU-Japán Központ és a szellemi tulajdonjogokkal kapcsolatos kkv-információs szolgálatok például együttműködnek az Európai Vállalkozási Hálózattal. A klaszterek nemzetközivé válását segítő program és az EU-Japán Központ közötti együttműködés lehetővé tette a nemzetközivé válással kapcsolatos klaszterpartnerségek támogatását. A szellemi tulajdonjogokkal

kapcsolatos kkv-információs szolgálatok és az Európai Vállalkozási Hálózat szakértőit arra ösztönözték, hogy vegyenek részt az Európai Klaszter-együttműködési Platform rendezvényein is.

A vállalkozói készségek célkitűzés tekintetében a portfólión belüli résztvevők közötti átfedés minimális volt, mivel a legtöbb tevékenység konkrétan meghatározott szakértelemmel rendelkező partnerek részvételét igényelte. Az „Egységes belső piac keretfeltételei” tematikus területen folytatott tevékenységek nincsenek átfedésben egymással: mindegyik tevékenység az egységes piac más-más aspektusára irányul.

Elégge egyes képet mutat a COSME különböző kommunikációs tevékenységei közötti koherencia – főleg a pénzügyi eszközökkel és a vállalkozási tevékenységekkel foglalkozó weboldalak esetében. A pénzügyi eszközökkel foglalkozó weboldalak egyértelmű tájékoztatást nyújtanak, ugyanakkor a vállalkozási tevékenységekkel foglalkozó oldalak egymástól elkülönülve, a kölcsönhatások teljes mellőzésével működnek. Pozitívan értékelhető Az Ön Európája vállalkozási portál és az Európai Vállalkozási Hálózat szolgáltatásai, valamint a COSME program nemzetközivé válást ösztönző más fellépései – például az Európai Vállalkozási Hálózat és A klaszterek nemzetközi szintűvé válása program – oly módon történő kialakítása, amely szinergiákat teremt közöttük és tulajdonságaik kiegészítik egymást.

Az elemzés feltárta, hogy az EU pénzügyi eszközei körében szinergiák és átfedések egyaránt megtalálhatók. Egyértelműen igazolható a COSME hitelgarancia eszköze és az Európai Stratégiai Beruházási Alap kkv kerete közötti szinergia, mivel az Európai Stratégiai Beruházási Alap ezt a beavatkozást a hitelgarancia eszköz útján hajtja végre. A COSME program hitelgarancia eszköze és az Európai Stratégiai Beruházási Alap pénzügyi eszközei között lehetnek átfedések. Az Európai Stratégiai Beruházási Alap kkv kerete egyértelműen kizorítja a növekedést szolgáló tőkefinanszírozási eszközt (az Európai Stratégiai Beruházási Alap kkv keretének 2016-ban történt létrehozásakor ez volt a Bizottság szándéka).

A COSME és a Horizont 2020 pénzügyi eszközei alapvetően koherensek egymással. A befektetési terv 2016. évi értékelése megállapította, hogy az Európai Stratégiai Beruházási Alap, a COSME és a Horizont 2020 Innovfin jól kiegészítik egymást. Az Európai Vállalkozási Hálózat COSME programban végzett tevékenységei és a H2020 program összehangolása remek példa a más uniós kezdeményezésekkel való koherenciára. Ezt számos partner nagyra értékeli.

A kkv-k nemzetközivé válása tekintetében nincsenek lényeges átfedések a COSME és a Horizont 2020 keretében finanszírozott tevékenységek között. A kkv-k nemzetközivé válását érintő bizottsági kezdeményezések főleg a COSME program keretében valósulnak meg. Mindazonáltal a Horizont 2020 néhány jelentős programja implicit vagy közvetett módon segítheti a kkv-k nemzetközivé és innovatívvá válását. Jó példa erre a Horizont 2020-INNOSUP¹⁵ kezdeményezés, amely a kkv-k innovációs potenciáljára építve új ágazatközi ipari értékláncok Unió-szerte történő kifejlesztésére irányul.

A rendelkezésre álló információk nem mutatnak lényeges átfedéseket az Európai Vállalkozási Alap szolgáltatásai, a kkv-k/klasztrok nemzetközivé válását érintő fellépések és más uniós kezdeményezések keretében finanszírozott tevékenységek között. Ezek közé az uniós kezdeményezések közé tartoznak az ERFA operatív programjai, az INTERREG, az EU Gateway (Európa kapuja) és a Business Avenues.

Az Európai Vállalkozási Hálózat COSME programban finanszírozott szolgáltatásai és az ERFA operatív programja a legtöbb esetben kiválóan kiegészítik egymást. Míg az ERFA általában a regionális

¹⁵ A kisvállalkozások innovációs támogatása, <https://ec.europa.eu/easme/en/innosup>

környezetre összpontosít, addig az Európai Vállalkozási Hálózat COSME programban végrehajtott szolgáltatásai elsősorban a határokon átnyúló együttműködést tartják szem előtt. Az EU Gateway (Európa kapuja) és a Business Avenues kezdeményezések keretében az európai vállalatok ázsiai (ideértve Japánt, Koreát és a délkelet-ázsiai országokat) üzleti együttműködés kiépítéséhez kapnak segítséget. Az értékelés szerint rendszeres együttműködés tapasztalható az Európai Vállalkozási Hálózat, az EU Gateway (Európa kapuja) és a Business Avenues kezdeményezések között. Ezen túlmenően szinergiák találhatók más COSME fellépések, mint például az EU-Japán Központ és a szellemi tulajdonjogokkal kapcsolatos kkv-információs szolgálatok között.

A vállalkozási tevékenységet ösztönző és támogató kezdeményezéseket a Bizottság „Vállalkozói cselekvési terve 2020”¹⁶ tartalmazza. Ezen intézkedések közül többet is a COSME program keretében finanszíroznak. Ugyanakkor hasonló célú más fellépések finanszírozása más uniós programok keretében történik, ilyen például a nők vállalkozóvá válását segítő számos hálózat támogatása, az Erasmus+ program, a foglalkoztatás és a szociális innováció uniós programja (EaSI), valamint az Európai strukturális és beruházási alapok (ESIF). Bár ezeknek a fellépéseknek közös a célja, nincs közöttük nyilvánvaló átfedés. Egymást kiegészítő jellegüket túlnyomórészt különböző eszközök alkalmazása biztosítja.

Ugyanakkor a félidős értékelés alapján megállapítható, hogy a kkv-k támogatásának uniós, nemzeti és regionális szintje közötti kölcsönhatás nem mindig szinergikus és egymást kiegészítő jellegű, még akkor sem, ha lényegesen nem fedik át egymást. Azoknál a fellépéseknél, ahol a kkv-közösségekhez való közelség a siker jelentős tényezője, a nemzeti és regionális fellépésekkel való koordináció fejlesztése tovább javíthatná a koherenciát. Ez különösen vonatkozik az Európai Vállalkozási Hálózat szolgáltatásaira és a COSME klaszter szervezeteket támogató tevékenységeire.

E. Az uniós hozzáadott érték

Az uniós finanszírozásban részesülő minden egyes programnak érezhető uniós hozzáadott értéket kell biztosítania. Ez azt jelenti, hogy egyértelműen hozzá kell járulnia az Európai Unió értékeinek és normáinak megvalósulásához. Az Unió által finanszírozott fellépéseknek a nemzeti, regionális és helyi cselekvéseket kiegészítő, előmozdító és támogató jellegűnek kell lenniük.

A COSME pénzügyi eszközei, különösen a hitelgarancia eszköz, olyan fontos pénzügyi segítséget jelentenek, amelynek köszönhetően a nemzeti és a regionális közvetítők hiteltermék-kínálatában a szokásos termékeken kívül megjelenhetnek a magasabb kockázati profilba tartozó termékek is. A hitelgarancia eszköz segítségével továbbá lényegesen nagyobb számú vállalkozás támogatható, mint egyéb esetekben. Ezen túlmenően a nemzeti támogatási programok – különösen a kisebb piacokon – uniós szintű programokkal kombinálva nagyobb mértékben segítik elő a fejlesztési célok megvalósulását. Az érintett felek és a közvetítők általában egyetértenek abban, hogy a programban részt vevő kkv-k fejlődésének elősegítése, a résztvevők köre és kockázati profilja tekintetében a magánintézmények vagy a részt vevő országok egyedül nem tudták volna elérni azokat az eredményeket, amelyek a COSME segítségével lehetővé váltak.

A hitelgarancia eszközt igénybe vevő közvetítők többsége az uniós szintű állami támogatást döntő fontosságúnak tekintette, és úgy érzi, hogy az uniós programok segítségével elérhetők olyan eredmények, amelyek a nemzeti programokkal nem lehetségesek. A hitelgarancia eszköz lehetővé tette számukra, hogy kedvezőbb feltételekkel (alacsonyabb kamatokkal és díjakkal, kisebb összegű biztosítékok mellett) több kkv számára kínáljanak garanciaeszközöket. Ezen kívül egyes országokban nem léteznek a kkv-k forráshoz jutását segítő nemzeti szintű programok. Az „EU védjegy” a

¹⁶ https://ec.europa.eu/growth/smes/promoting-entrepreneurship/action-plan_en

potenciális kedvezményezettek közötti bizalomépítést segíti. Ugyanakkor az értékelés rámutatott arra a tényre, hogy a hitelgarancia eszköz a kevésbé fejlett pénzügyi piacokra nem jutott el kellő mértékben, és célzottabb megközelítés alkalmazása lenne célszerű.

A szóban forgó értékelés tekintetében a növekedést szolgáló tőkefinanszírozási eszközt alkalmazó megkérdezett közvetítők valamennyien egyetértettek abban, hogy a tőkefinanszírozás uniós szinten hatékonyabb, valamint szélesebb hatókörű és nagyobb mértékű támogatást tesz lehetővé, mint a nemzeti és regionális programok.

Az európai dimenzió is központi szerepet játszik az Európai Vállalkozási Hálózatban és annak szolgáltatásaiban. A hálózat a nyújtott szolgáltatások nagyságrendjének és minőségének köszönhetően olyan fellépéseket valósít meg, amelyekre más módon nem lenne lehetőség. Az európai dimenzió kritikus fontosságú, különösen a határokon átnyúló elemeket tartalmazó szolgáltatások esetében, és ez a kkv-k támogatásának olyan szempontja, amely hasonló nemzeti/regionális szintű programokban jellemzően nem szerepel.

Nemzeti/helyi szinten számos különböző típusú beavatkozás célja a vállalkozási szellem ösztönzése és a még csak rövid ideje működő induló vállalkozások támogatása. A vállalkozási tevékenységek vonatkozásában a COSME program keretében finanszírozott kisebb fellépések legtöbbször az a célja, hogy összehozza a különböző vállalkozási területeken működő nemzeti szereplőket és a kezdeményezéseket. Az újonnan megjelenő területeken (pl. vállalkozás a migránsok körében) a COSME program keretében megvalósuló fellépések vezető szerepet játszanak a nemzeti intézkedések támogatásában.

Az Erasmus fiatal vállalkozóknak program is jelentős határokon átnyúló uniós feladatokat és célkitűzéseket tartalmaz. Lehetővé teszi az európai mobilitást, megtalálja a fiatal vállalkozókat más országokban fogadni tudó partnereket, továbbá lehetőségeket kínál az egységes belső piacon való tanulásra és üzleti kapcsolatok kiépítésére. Mindezt olyan szinten teszi, amely nemzeti szinten lehetetlen lenne.

A COSME program többi fellépése tekintetében is rendkívül előnyös, hogy a megvalósításuk nem nemzeti vagy regionális szinten, hanem európai szinten történik. E fellépések közé tartoznak például a következők: eKészségek, idegenforgalmi fellépések az európai értékláncok szereplőinek összefogása céljából, valamint a klaszterek nemzetközi szintűvé válása program, amely a klaszterek közötti európai partnerségi kapcsolatokat ösztönzi a nemzetközivé válást elősegítő stratégiák közös kidolgozása és végrehajtása érdekében. Ráadásul a nemzeti szakpolitikai döntéshozók számára stratégiai információkat és kapcsolatépítési lehetőségeket biztosító kkv-szakpolitikai fellépések előmozdítják a kkv-kal kapcsolatos szakpolitikai döntéshozatalt és a nemzeti szintű kkv-ügyi szakpolitikai intézkedések konvergenciáját. A COSME program által kínált támogatás nagyságrendje és mélysége messze meghaladja az európai kkv-k számára nemzeti vagy regionális kezdeményezések útján nyújtható támogatás mértékét.

V. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS LEVONT TANULSÁGOK

A COSME program időközi értékelése pozitívan minősíti a program végrehajtását és a programozási időszak első három éve alatt elért eredményeit. A program végrehajtása jó úton halad ahhoz, hogy 2020 végére elérje a jogalapban meghatározott célkitűzéseket. Mindazonáltal meg kell jegyezni, hogy az értékelés megállapításai az értékelési időszakra korlátozódnak, és még nem tartalmazzák a COSME program teljes hatásának ismertetését.

A COSME program fellépései nagy mértékben relevánsak a gazdasági növekedés fokozásával és a munkahelyteremtéssel kapcsolatos kihívások kezelése terén. A globális és társadalmi kihívások

kezelésében viszont korlátozottabbak a hatásaik. Ezért van még mit tenni, hogy e célkitűzések beépüljenek a COSME projektekbe, továbbá, hogy a meglévő COSME eszközök – különösen az Európai Vállalkozási Hálózat – szélesebb körű alkalmazásával a kkv-k segítséget kapjanak a társadalmi kihívások kezelése terén.

A COSME program legtöbb fellépése, a pénzügyi eszközök, az Európai Vállalkozási Hálózat, az Erasmus fiatal vállalkozóknak program, a szellemi tulajdonjogokkal kapcsolatos kkv-információs szolgálatok vagy a klaszterek a versenyképességi és innovációs keretprogram folytatását jelentik. A COSME program alapvetően sikeresen teljesítette az elvárt eredményeket. A program erőssége elsősorban abban rejlik, hogy a végrehajtás közvetítők bevonásával valósul meg. A COSME kihasználja, hogy az említett közvetítők közel állnak a kkv-khoz, továbbá elősegíti a COSME keretében biztosított és az említett közvetítők által nemzeti és regionális összefüggésben nyújtott szolgáltatások integrációját.

A COSME program összességében megfelelő hatékonysággal működik. A fellépéseket az éves munkaprogramokban meghatározott konkrét célkitűzésekkel és menetrendekkel összhangban hajtják végre. A közvetítők és a végső kedvezményezettek jelentős többsége arról számolt be, hogy a részvételük a költségek és az eredmények viszonya szempontjából előnyös. Mindazonáltal jelentős számú kis volumenű fellépés csökkenti a COSME program Kkv-ügyi Végrehajtó Ügynökség útján megvalósított részének költséghatékonyságát. A töredezettség problémáját a programozási időszak végéig a COSME éves munkaprogramjai kezelik oly módon, hogy prioritást kapnak azok a nagyobb volumenű és stratégiai fellépések, amelyek a Bizottság szakpolitikai prioritásait hajtják végre, míg egy korlátozott számú kisebb, kísérleti fellépés továbbra is biztosítja a program rugalmasságát.

A COSME program végrehajtói a Bizottság, a Kkv-ügyi Végrehajtó Ügynökség és az Európai Befektetési Alap. Ez megnehezíti a program hatékony koordinálását és irányítását. Mindazonáltal a nem pénzügyi tevékenységek vonatkozásában javítani kell az adatkezelés minőségét, hogy teljes adatkészlet álljon rendelkezésre a program tevékenységeiről, eredményeiről és kedvezményezettjeiről.

Nincsenek jelentős átfedések más uniós, nemzeti vagy regionális programokkal, de a koherenciát tovább javítaná a nemzeti és regionális fellépésekkel való jobb koordináció. Az adatkezelés javítása és a monitoring adatokhoz országos/regionális szinten való könnyebb hozzáférés lehetővé tenné, hogy a tagállamok jelenthessék az átfedéseket és javulhasson a szinergia.

A COSME program európai hozzáadott értéke magas szintű. Az európai dimenzió a COSME programban megvalósuló fellépések lényege. Sok esetben a COSME fellépések nem csak kiegészítették a nemzeti, regionális és helyi szintű intézkedéseket, hanem javították is azokat.

Végül, de nem utolsósorban, a félidős értékelés megalapozza a COSME program végső értékelését, amely hozzájárul a 2020 utáni időszak első munkaprogramjainak részletes kidolgozásához. Az időközi értékelés előzetes megállapításai hozzájárultak a következő – a 2021–2027-es időszakra szóló – többéves pénzügyi kerettel összefüggésben az egységes piac és az Invest EU program hatásvizsgálatához.